

AD3 PRIKKELS (GEREDIGEERDE VERSIE):

Ten tijde van de kabinetten Kok is het leven van een beleidseconoom echt eenvoudig geworden. Veelal volstaat het om op gezette momenten te roepen versterk de prikkels, versterk de prikkels.

Loopt het verkeer in de randstad tijdens de spits vast, de oplossing is eenvoudig: versterk de prikkels om op een ander moment van de dag te rijden door het spitsrijden te belasten. Zijn er teveel mensen inactief: versterk de prikkels om te gaan werken door de uitkeringen te verlagen. Is de instroom in de WAO te hoog: versterk de prikkels op werknemers, werkgevers en artsen om mensen langer aan het werk te houden. Neemt de criminaliteit toe: versterk de prikkels door overtredingen zwaarder te bestraffen.

Onder economen gaat de grap dat je zelfs een papegaai economie kunt leren. Het enige wat je moet kunnen zeggen is supply demand, supply demand. Inderdaad heeft een econoom een heilig geloof in de krachten achter vraag en aanbod. In een grafiek komen ze als een mooi kruisteken te voorschijn; de vraag daalt als de prijs stijgt terwijl aanbieders bij een hoge prijs juist meer willen verkopen.

In het economenwereldje zijn de wetenschappers de narren. Zij mogen alles ter discussie stellen, zolang ze tenminste hun zottenkap maar ophouden en ze voor de buitenwereld dus duidelijk als verdwaasden herkenbaar zijn. Binnen dit wereldje zijn diverse kettters actief die hun geloof in het kruis verloren hebben en die meer en meer materiaal aandragen dat het bijbehorende wereldbeeld onhoudbaar is.

Een van de voorbeelden van de kettters is het volgende. Proefpersonen moeten een intelligentietest van 100 vragen doen. Er zijn drie scenario's: je krijgt 5 cent per goed antwoord of een gulden of er wordt niet over geld gerept. Volgens de standaardleer geldt: hoe beter betaald, hoe meer goede antwoorden. In de praktijk hebben mensen inderdaad de meeste antwoorden goed als ze goed betaald worden. Echter, de 5 cent per juist antwoord demotiveert. Mensen in deze situaties geven gemiddeld minder goede antwoorden dan mensen die helemaal niet betaald worden.

Voor de doodgewone Nederlander is een en ander vast niet zo verrassend, hij heeft immers altijd al zo zijn bedenkingen gehad bij de economische recepten. Toch is het bovenstaande ook van hem of haar van belang. De conclusie die de econoom immers aan dit soort variabelen verbindt is niet dat prikkels er niet toe doen, maar dat prikkels er pas toe doen als ze voldoende sterk zijn. Daarom moet het verschil in inkomen bij werk en uitkering voldoende groot zijn en moet de tolheffing op wegen in de spits voldoende zwaar zijn.

Economen hebben in dit land heel wat in de melk te brokkelen. Zolang dat zo blijft mag verwacht worden dat de prikkels blijven in de toekomst zullen we eerder geslagen dan gekieteld worden.